NIEUWSBRIEF

Lisa Schut, het talent van 2012
en Ron Langeveld, schaker van 2012

nummer 83

september 2013

Geopend:
dinsdag tot en met
vrijdag en de
eerste zaterdag
van de maand van
12.00–16.00 uur

MAX EUWE CENTRUM

Max Euweplein 30A · 1017 MB Amsterdam

020-625 7017 euwemec@xs4all.nl www.maxeuwe.nl

Postbus 11513 · 1001 GM Amsterdam

BESTUUR

E. Smaling, voorzitter
C. Visser, vice-voorzitter
F. Jacobs, secretaris
A. Riemens, penningmeester
J. van den Berg, algemeen lid
D. Brouwer, algemeen lid
P. Reeskamp, algemeen lid
M. Stam, algemeen lid

Algemeen adviseur: H. Ree
Adviseur topschaak: J. Timman
Adviseur public relations: H. Böhm
Adviseur wetenschap: H. van den Herik

MEDEWERKERS

Bibliothecaris: E. Straat
Conservator: L. Zevedei
Donateuradministrateur: R. Nep
Eindredactie nieuwsbrief: G. Visser
Financieel administrateur: A. Bezemer
Foto's: medewerkers MEC, archief MEC, O. van Aalten, J. Vijfschaft, W. Colenbrander
Manager en redacteur nieuwsbrief: E. Sibbing
Tekeningen: R. van der Linden
Vrijwilligers: W. Colenbrander, R. Freer, R. Hillebrandt, C. Koster, R. Kotmans en C. ten Woude
Webmaster: B. van den Berg

NIEUW BESTUURSLID

Op de Euweborrel in mei hebben we afscheid genomen van Gerrit Valk als bestuurslid. We danken Gerrit voor zijn jarenlange inzet voor het MEC.

In Paul Reeskamp hebben we een nieuwe en ambitieuze opvolger gevonden. Paul introduceert zichzelf: "Ik ben getrouwd, vader van drie kinderen, en woon in Amsterdam, eigenlijk Nieuwendam. Verder ben ik advocaat in IE-zaken. 'IE' staat voor intellectuele eigendom. Mijn kantoor (Klos Morel Vos & Schaap) staat op steenworpafstand van het MEC. Schaken en intellectuele eigendom kwamen in mijn geval samen toen ik ooit een boekje "Intellectual Property Law in the Netherlands" schreef met een voorwoord van Garry Kasparov. Overigens kan ik nauwelijks schaken, dus wat dat betreft was ik verbaasd toen Eddy mij polste voor het bestuur. Ik heb daar graag 'ja' tegen gezegd, omdat ik de schaaksport fascinerend vind en schakers intrigerend en omdat ik denk dat schaken goed voor Nederland is. Via mijn bestuurslidmaatschap hoop ik een bijdrage te kunnen leveren aan de schaaksport en de activiteiten van het MEC in het bijzonder."

Paul Reeskamp, ons nieuwe bestuurslid

Gerrit Valk nam na ruim 15 jaar afscheid

IN MEMORIAM ERRIT PETERSMA (1940-2013)

Op woensdag 5 juni is onze oud-voorzitter op 73-jarige leeftijd overleden. Anderhalve week eerder raakte Errit in coma waaruit hij niet meer ontwaakt is.

Errit was jarenlang een graag geziene gast in het Amsterdamse schaakleven. Hij was een stamgast van schaakcafé Gambit aan de Bloemgracht, een steenworp van zijn huis aan de Nassaukade. Errit was lid van Caïssa waar hij van 1983-1989 voorzitter was. Als voorzitter van de SGA (vanaf oktober 1989) werd Errit in 1994 ook bestuurslid van het Max Euwe Centrum. In oktober 1997 werd Errit voorzitter van het MEC en introduceerde zichzelf als volgt in Nieuwsbrief 44:

"In tegenstelling tot mijn voorgangers Kees Snoep en Jan van Rijn kom ik niet uit het bedrijfsleven. 'Erritje lijkt niet geschikt voor de handel', zei mijn vader na mijn eindexamen in 1959 terecht. (...) Weldra ervaarde ik dat het voorzitterschap geen geringe 'opdracht' is. Een bezinningsdag bij de penningmeester thuis; tweemaal een werkoverleg; een snelschaaktoernooitje met enkele sponsors, genodigden en bestuursleden; stafoverleg; het afscheid van een vrijwilliger; een schaakboeken(ruil)markt; een bijeenkomst van de Alexander Rueb Stichting voor Eindspel Studie; een kort televisie-interview; het bezoek van een potentiële sponsor; een bibliotheekvergadering; een etentje met personeel en AB-leden: dat allemaal in 1997. Eén voordeel: ik woon op tien minuten fietsen van het MEC."

Het Euwe-herdenkingsjaar 2001, honderd jaar na de geboorte van Euwe, was ook het jaar dat het MEC 15 jaar bestond. Ondanks de financieel penibele situatie werden er toch veel festiviteiten georganiseerd. Te beginnen met de "Euwevierkamp" tijdens het Corus-toernooi, waar ook een tentoonstelling werd gehouden over Euwe. Er kwam een eindspelstudietoernooi, de "Euwe-Centennial Tourney" die gewonnen werd door

Errit Petersma

Henk Enserink. In april bracht de PTT twee postzegels uit, een met het portret van Euwe en een met een stelling uit de Parel van Zandvoort erop. De zegels werden door PTT-post in het MEC uitgereikt aan de drie dochters van Euwe, Els, Caroline en Fietie. Ook in april gaf Yuri Averbach een lezing over "How I worked with Euwe in FIDE". Een maand later (19 mei) gaf Hans Böhm de Euwe-ring door aan Hans Ree. Het 15-jarig jubileum werd gevierd in de wethouder Verheyhal, onder andere met de uitgave van twee boeken: "*Spel uit de kunst in de kunst*" van Leo Diepstraten en "*Max Euwe, een persoonlijke herinnering*" van Genna Sosonko.

Maar Errit moest ook in zijn voorzitterperiode voorkomen dat het MEC ten onder zou gaan

toen er een huurverhoging van 300% werd aangekondigd. Een handtekeningenactie (*"Red, het Max Euwe-Centrum"*) leverde duizenden handtekeningen op waaronder die van alle grootmeesters bij het Corus-toernooi. Er was veel overleg met de gemeente Amsterdam die zich achter het MEC schaarde. Het liep uiteindelijk met een sisser af, met name door de tomeloze inzet van Errit. Na zeven drukke jaren gaf Errit in april 2004 de voorzittershamer door aan Frank de Grave.

Errits voorliefde lag naast het schaken vooral bij de literatuur. Hij was eindredacteur van het SGA-jubileumboek *"Amsterdam schaakstad"* en schreef in 1998 *"Prettige partij"* een boek met een bonte verzameling schaakverhalen. Zijn slotwoord spreekt boekdelen: *"Schaakhuis Gambit aan de Bloemgracht in Amsterdam heeft mij inspiratie geboden die je nergens anders opdoet. Het is daar goed toeven, te midden van de familie: de fanaten en de neuroten, de meesters en de krukken, echte schakers en ware vrienden."*

Wij wensen zijn familie sterkte met dit verlies.

SCHAKER VAN HET JAAR 2012

Op de halfjaarlijkse Euweborrel van het Max Euwe Centrum is **Ron Langeveld** uitgeroepen tot **schaker van het jaar**. Langeveld is na Sergei Tiviakov (2008) en Anish Giri (2009-2010-2011) de vijfde winnaar van deze prestigieuze prijs van het Max Euwe Centrum.

Langeveld werd in 2012 wereldkampioen correspondentieschaak, een schaakvorm waarbij de zetten digitaal worden gestuurd. De Nederlanders Gert Timmerman (2002) en Joop van Oosterom (2005 en 2008) gingen Langeveld voor als wereldkampioen correspondentieschaak.

De jury, bestaande uit Hans Ree (NRC), Gert Ligterink (Volkskrant) en Mark van der Werf (directeur KNSB) benoemde **Lisa Schut** tot **talent van het jaar**. De 18-jarige Lisa werd in 2012 tweede op het jeugdwereldkampioenschap tot en met 18 jaar en was topscoorster in het Nederlands damesteam op de Olympiade te Instanboel. Anish Giri reikte de prijzen uit tijdens de Euweborrel in mei.

Lisa Schut, Anish Giri en Ron Langeveld

20E PLEINFESTIVAL

Op een zonovergoten Max Euweplein werd zaterdag 6 juli voor de 20e keer het Pleinfestival van het Max Euwe Centrum gehouden.
De schaaktoppers Loek van Wely en Daniël Stellwagen speelden om beurten een simultaan en een klokseance. Met name de klokseance op 20 (!) borden was hard werken voor de grootmeesters. Ze moesten diverse halfjes en een enkel punt afstaan, maar het belangrijkste was de promotie van het schaakspel!

Manuel Bosboom vluggerde de hele middag, Manuel 2 minuten, zijn tegenstanders 5 minuten voor de hele partij. Ondanks de sterke tegenstand (onder andere een FM en een IM!) speelde Manuel slechts één keer remise!

In de jeugdhoek waren dit jaar meer volwassenen dan jeugdigen te vinden, maar voor Milan Varnica, Job Emans en Tyro Bekedam maakte dat niets uit: zij gingen met iedereen de strijd aan.

Tussendoor konden de vele bezoekers zich buigen over de prijsvragen van het MEC en de Nederlandse Bond voor Problemisten en kon men in het MEC de partijen van het NK op een groot scherm volgen.

Omdat het Max Euwe Centrum zaterdag 6 juli voor de 20e keer een Pleinfestival hield, werd er als bijprogramma het officieuze Nederlandse rapidkampioenschap voor 20-jarigen georganiseerd.

Het beloofde een hele spannende strijd te worden, want de gemiddelde rating van de deelnemers was ruim 2000! De elo-favorieten waren Mees van Osch (2247), Milan Mosterman (2238) en Armen Hachijan (2217). Al in de eerste ronde ging Mees onderuit tegen Bram Klapwijk en moest Armen remise toestaan aan Joël de Vries, maar de 2e ronde bracht nog grotere verrassingen: Milan (tegen Jonathan de Kleuver) en Armen (tegen Igor Damen) verloren! Jonathan de Kleuver en Bram Klapwijk waren na enkele rondes de verrassende koplopers. In de 7e en laatste ronde verloren zij echter van, respectievelijk, Armen en Milan. Hierdoor kwamen de elo-favorieten uiteindelijk toch (weer) bovenaan. Volgens wedstrijdleider Gerard van der Graaf was het een spannende en sportieve strijd, met Armen Hachijan als winnaar.

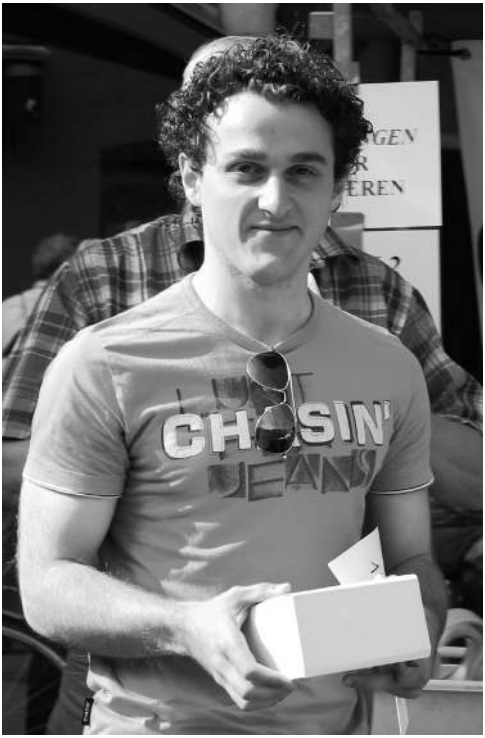

Winnaar Armen Hachijan

1	Armen Hachijan	5½
2	Mees van Osch	5
3	Milan Mosterman	5
4	Bram Klapwijk	4½
5	Jonathan de Kleuver	4
6	Igor Damen	4
7	Joël de Vries	4
8	Marijn Otten	3½
9	Joran Donkers	3½
10	Gavin Wallace	2
11	Tim Kruze	1

Wij danken onze sponsoren (ondernemingvereniging Max Euweplein, Stibbe Amsterdam, New in Chess, Comedy Café, Hard Rock Café, Max Sport) voor het mogelijk maken van dit 20e Pleinfestival.

ACTIVITEITEN IN HET MEC

De komende maanden staan de volgende activiteiten op het programma:

Woensdag 9 oktober
Training van grootmeester Dimitri Reinderman
Zondag 13 oktober
Start MEC-trainingen (1300-1500 en 1500-1700)
Zaterdag 9 november
De halfjaarlijkse boekenbeurs van 11.00-14.00 uur
Woensdag 13 november
Training van grootmeester John van der Wiel
Woensdag 4 december
Training van grootmeester Erwin L'Ami
Zondag 18 december
Workshop van Cor van Wijgerden

Op onze website komt uitgebreidere informatie over deze activiteiten te staan.

Nederlands kampioen Dimitri Reinderman komt training geven.

NOMENCLATUUR

Dirk Goes was 27 jaar lang de onvolprezen redacteur van Tal-Nieuws. Uit zijn interessante artikel over clubnamen hebben wij een paar gedeeltes gekozen voor deze Nieuwsbrief. Het gehele artikel zal in onze (digitale) *Nieuwsbrief 83 extra* opgenomen worden. Het artikel is eerder geschreven, diverse clubs zijn inmiddels gefuseerd of opgeheven. Dirk zijn eigen club (Tal/DCG) is bijvoorbeeld deze zomer opgegaan in de fusieclub *Amsterdam-West*.

Een bijdrage van Dirk Goes

Al surfend door de website van de KNSB raak ik telkens weer gefascineerd door het lijstje namen van schaakverenigingen waaruit de KNSB bestaat. Wat mij vooral interesseert is de vraag hoe een schaakvereniging aan zijn naam komt, en, nog boeiender natuurlijk, of daar een mooi verhaal achter schuil gaat. Al heel lang was ik van plan daar eens een boeiend artikel over te schrijven maar meestal ontbrak domweg de tijd voor een degelijke research. Prettige bijkomstigheid van de huidige recessie is echter dat het (hopelijk tijdelijk) wat minder hectisch is op mijn werk, zodat ik tegenwoordig een deel van de kantoortijd nuttig kan besteden met het schrijven van artikelen voor het clubblad. Dus, in de hoop dat mijn baas dit artikel niet leest ("Hee, Goes, moet jij niet eens aan je werk?"), daar gaat-ie dan ....

Grosso modo kunnen de namen van de huidige verenigingen als volgt worden ingedeeld:

- Verenigingen die zijn genoemd naar de plaats van vestiging.
- Verenigingen die zijn genoemd naar een persoon.

- Verenigingen die zijn genoemd naar schaakstukken.
- Verenigingen die zijn genoemd naar schaaktermen.
- Verenigingen die zijn genoemd naar mythologische figuren.
- Verenigingen die zijn genoemd naar de oorsprong van het schaakspel.
- Verenigingen met Latijnse namen.
- Woordspelingen.
- Overige.

Verenigingen die zijn genoemd naar schaakstukken

Hiervan zijn er 61. Van alle schaakstukken is de stoere toren het meest populair. Komt 20 keer voor, in allerlei vervoegingen. Daarbij moet worden opgemerkt dat veel verenigingen met een toren in de naam niet zijn genoemd naar het schaakstuk maar naar een markant gebouw in de buurt. Zo is 'Het Dikke Torentje' (Eemnes) genoemd naar de beroemde kerk op de Wakkerendijk terwijl 'S.V. Toren van Egmond' (Egmond aan Zee) slechts is geassocieerd met het plaatselijke kasteel. Ook 'De Waagtoren' uit Alkmaar heeft niets met de toren uit het schaakspel te maken maar juist alles met het plaatselijk wereldberoemde waaggebouw, dat dateert uit 1601. 'De Waagtoren' is overigens een fusieclub van drie verenigingen: Lange Rochade, ASG en VVV, niet te verwarren met de voetbalclub. De afkorting 'VVV' stond overigens voor het prachtig idealistische 'Van Vijanden Vrienden' ...

Drie verenigingen noemen zich 'De Toren', van wie die uit Arnhem het meest bekend is. Er zijn echter ook clubs van die naam in Valkenburg (ZH) en het Brabantse Leende. In Pijnacker zetelt de 'Schaakvereeniging (let op de oude spelling!) Scheve Toren' en in Rotterdam hebben ze er eentje van ivoor. Grappig is dat '3 Torens' uit Berkel en 'De Drie Torens' uit Tilburg bijna naamgenoten zijn.

'De Twee Kastelen' ontstond in 1971 uit een fusie tussen de schaakverenigingen 'Strijdt Met Beleid' (Gerkesklooster) en 'De Pionier' (Kollum; u weet wel, van de kaas). Bijzonder aan deze vereniging is dat ze het ene kalenderjaar in Gerkesklooster spelen en het andere in Kollum! Ik citeer de website: "Zo is het nadeel van het in de winter over eventuele gladde wegen te moeten rijden eerlijk verdeeld over de beide Kastelen", en dat is ook wel weer waar ...

Het edele paard vinden we 18 keer terug in de verenigingsnaam, waarvan ik 'S.C. De Hynste Sprong' uit Sint Nicolaasga de mooiste vind. Nu is mijn kennis van de Friese taal wat aan de basale kant, dus ik wist niet helemaal zeker of mijn vermoeden (dat een *hynst* een *paard* is) correct was, maar even googlen nam alle twijfel weg: we hebben het hier daadwerkelijk over de paardensprong. De *hynst* vinden we ook terug in de Friese versie van de onverwoestbare Sinterklaaskraker 'Zachtjes gaan de paardevoetjes':

Súntsjes gean de hynstepoatsjes, trippel-trappel, trippel-trap;
't Is de hynst fan Sinteklaeske, stippel-stappel, stippel-stap,
't Hapke draecht op syn gemak, Sinteklaeske oer it dak!
't Hapke kin it paed wol fine, trippel-trappel, trippel-trap;
By it held're moanne-slydtsje, stippel-stappel, stippel-stap,
't Hapke is noch lang net warch, mar ik moat op bêd, ha 'k soarch.

Mooie taal dat Fries! Maar er zijn meer paardensprongen: 'S.C. De Paardensprong' vinden we in Groningen, 'S.C. Het Springende Paard' in Aarlanderveen (ik had er ook nog nooit van gehoord maar Google is een trouwe raadgever, blijkt ergens tussen Alphen a.d. Rijn en

Nieuwkoop te liggen) en 'S.V. 't Springend Peert' uit Puttershoek. Opvallend is het Apeldoornse 'S.C. Vrouw en Paard' (mooie knipoog naar het legendarische radioprogramma Man en Paard), dat op haar website het vermoeden uitspreekt de enige vrouwenschaakclub van Nederland te zijn, en dat zou best weleens waar kunnen zijn .... Verder liefst vijf witte paarden (in Deventer, Haarlem, Zaandijk, Voorhout en Sas van Gent) terwijl de zwarte paarden alleen zijn vertegenwoordigd door 'S.C. 't Zwarte Paard' te Ommen. De kleur zwart komt sowieso weinig voor in verenigingen die naar schaakstukken zijn genoemd, heeft kennelijk toch een wat negatieve connotatie. In Lisse vinden we 'De Zwarte Pion', in Sommelsdijk (op Goeree-Overflakkee) ook een, en vooruit, in het Zeeuwse Kruiningen zelfs 'De Zwarte Dame', maar dat was het dan ook. Ik vond nog wel 'S.V. Het Zwarte Water' uit Zwartsluis, 'De Zwarte Olifant' uit Woerden en 'Het Zwarte Schaap' uit Tilburg, maar ja, die vallen niet onder deze rubriek ....

'Het Paard van Ree' uit het schaakmaffe Wijk aan Zee is een bijzondere. Deze vereniging is genoemd naar een moment uit de partij die Hans Ree in 1970 tegen de Fin Heiki Westerinen speelde tijdens het Hoogoventoernooi. Eén van Ree's paarden werd aangevallen, het belandde op het troosteloze veld a1 en elf zetten later gaf Ree op. Toen enige maanden later een schaakclub werd opgericht herinnerden de initiatiefnemers zich het arme paard op a1 en besloten daarop het beest te vereeuwigen door hun club naar hem te noemen. Naar verluidt was Ree zelf aanvankelijk *not amused*, zoals zou blijken uit een door hem geschreven artikel in de NRC. Geschrokken besloten de leden hun club dan maar te hernoemen in 'Schaakgenootschap Het Verdronken Paard', maar toen voorzitter Dennis Krassenburg tijdens het Corus-toernooi van 2006 een gesprek aanknoopte met de *grand maître* bleek er van enige wrevel geen sprake te zijn en werd de originele naam weer in ere hersteld, ditmaal met de zegen van Ree ("Jullie doen maar hoor").

In de categorie mooie paardennamen gaan verder eervolle vermeldingen uit naar 'S.V. Paardekracht' (Noordwijkerhout), 'Het Briesend Paard' (Urk), 'S.V. Het Houten Paard' (Brielle) en 'S.V. 't Stokpaardje' (Maasbracht).

De pion is qua schaakkracht het meest bescheiden schaakstuk. Neemt niet weg dat het 18 maal voorkomt in verenigingsnamen. Eenvoudigweg 'De Pion' komt liefst zes keer voor met vestigingen in Amsterdam, Roosendaal, Harlingen, Groesbeek, Hilversum en Wormerveer. Variaties daarop zijn 'Stormpionnen' (Leiden), 'De Vrijpionnen' (Voorhout), 'De Pionnetjes' (Schiedam) en 'R.S.C. 't Pionneke' (Roermond).

Aardig is ook de naamgeving rond 'S.V. De Zeven Pionnen' uit Ede, want waarom in Godsnaam zeven pionnen waar acht meer voor de hand zou liggen? Welnu, toen de club op 6 september 1933 werd opgericht ten huize van de heer Zweedijk waren zeven personen present. Toen er gestemd werd over een naam werd besloten dat aantal te doen weerspiegelen in de clubnaam, en zo kwam S.V. De Zeven Pionnen aan haar naam. Teneinde de club van dienst te zijn bood de heer Zweedijk het gebruik van zijn woning aan, alwaar zou worden vergaderd en geschaakt (destijds was het gebruikelijk dat iedere speelavond werd voorafgegaan door een vergadering. De kosten bedroegen 10 cent per persoon per avond en kwamen geheel ten goede aan de heer Zweedijk en zijn vrouw. Zij zorgden dan voor vuur, licht en consumpties in de vorm van 1 of 2 koppen thee of koffie. De heer Van der Lang schonk de club een vijftal op karton

geschilderde schaakborden, die bij de overige leden zeer in de smaak vielen.

De overige schaakstukken moeten het doen met aanzienlijk minder vermeldingen. Neem nou de loper (of raadsheer zoals men vroeger zei). Het Amsterdamse 'De Raadsheer' kent enige landelijke bekendheid omdat ze weleens in de 3e klasse KNSB hebben gespeeld, maar er zijn er nog twee, een in Zundert en een in Elsloo (Limburg). Verder nog 'De Zandloper' in Waalwijk, 'De Strandloper' in Petten en ook nog 'De Rode Loper' in Utrecht. Een paar jaar geleden was er overigens in Utrecht een club die zelfs twee schaakstukken in de naam wist te verwerken: 'Loper te Paard'! Deze club is wegens gebrek aan leden niet meer onder ons ....

Een zwarte dame kwamen we net al even tegen in Kruiningen, maar er is ook een witte in Grubbenvorst terwijl 'De Willige Dame' uit Dordrecht meer associaties oproept met een escortbureau dan met een schaakvereniging ..... We staan op het internet, dus mochten onze schaakvrienden uit Dordrecht dit ook lezen, bij voorbaat excuus voor dit wel errug flauwe grapje .... De koning ten slotte komt er wel héél bekaaid af: ik vond slechts 'S.V. Twee Koningen' in Eindhoven.

Verenigingen die zijn genoemd naar mythologische figuren

De naam 'Sissa' komt driemaal voor. De verenigingen van die naam in de Brabantse gemeentes Luyksgestel en Oirschot zijn wat kleinere clubs maar die in Groningen is tamelijk vermaard. Dit is een typische studentenvereniging, die de naam Sissa hebben ontleed als *Scaccare Inter Studioses Stimulat Amacitiam*, wat grof vertaald zoiets betekent als "studentenschaak bevordert de vriendschap". Leuk gevonden!

De naam Sissa is echter geen afkorting maar afkomstig van een historisch figuur, die we kennen uit het beroemde verhaal van de graankorrels. Volgens de legende was hij brahmaan (een soort priester) aan het hof van de Indiase koning Balhait. Deze royaltyfiguur vond dat zijn onderdanen zich te veel bezighielden met gokspelletjes waar dobbelstenen aan te pas kwamen en gaf opdracht een spel te ontwikkelen waar de geluksfactor van veel minder belang was. Na wat stevig mediteerwerk bedacht Sissa het schaakspel (in Sanskriet: Chaturanga), en de koning was zo enthousiast dat hij Sissa wilde belonen. "Doe een wens, en hou je vooral niet in!" klonk het lichtzinnig, en dat heeft de koning geweten. Sissa wenste op het eerste veld 1 graankorrel, op het tweede 2, op het derde 4, enzovoorts.

Schuddebuikend om zoveel domheid gaf de koning zijn minister van landbouw opdracht aan deze ogenschijnlijk bescheiden wens te voldoen, maar het lachen verging hem snel toen bleek dat hem dit geintje 18.446.744.073.709.551.615 korrels ging kosten, en probeer dat getal maar eens uit te spreken! Moraal van dit verhaal is natuurlijk geen dingen te beloven die niet kunnen worden waargemaakt. Of Sissa echt heeft bestaan blijft natuurlijk gissen, maar een mooi verhaal blijft het!

Ook de naam 'Caissa' valt drie keer. De gelijknamige vereniging in Amsterdam is met meer dan 200 leden de grootste van Nederland, maar er zijn ook clubs van die naam in Hoorn en Elburg. Caissa was een boomnimf uit een gelijknamig gedicht van Sir William Jones (1746–1794), die zijn werk losjes baseerde op het gedicht Scacchia Ludus ('het schaakspel') van de late Middeleeuwer Marco Girolamo Vida. In het gedicht van Jones wordt Caissa benaderd door de oorlogsgod Mars (we zitten in de Romeinse

mythologie), die haar een oneerbaar voorstel doet. "Aan mijn lijf geen polonaise" denkt ze, en zoekt dekking in het dichtstbijzijnde blijf-van-mijn-lijf-huis, maar Mars laat het er niet bij zitten en roept de hulp in van Euphron, de god van de sport. Hij schept het schaakspel om Caissa in liefde voor Mars te doen ontbranden, dat lukt, en ze leefden nog lang en gelukkig.

In Deventer vinden we het reeds in 1849 opgerichte 'Pallas'. Of die is genoemd naar de Griekse godin Pallas Athena wordt uit de website niet helemaal duidelijk, het ligt echter wel voor de hand. Het clubblad van Pallas heet immers Palladium, dezelfde naam als het fameuze beeld van Pallas Athena dat, in Troje opgesteld, de stad onneembaar maakte. Eenmaal geroofd door Odysseus en Diomedes was het lot van de stad snel bezegeld. Pallas Athene was één van de belangrijkste godinnen op de Olympus en had een aantal functies. Zij was de godin van de wijsheid en de kunst en tevens was ze verantwoordelijk voor de reine en zuivere bovenlucht. Daarnaast wordt ze vaak genoemd als godin van zowel de krijgskunst als de vrede, wat op z'n zachtst gezegd toch een wat tweesnijdende combinatie is ...

Het verhaal van de geboorte van Pallas Athene is even spectaculair als bizar. Vadertje Zeus had na de geslachtsdaad de moeder Metis verslonden omdat hij vreesde dat zij hem een zoon zou baren die hem de wereldheerschappij zou ontnemen. Negen maanden later bleek het zaad niet op de rotsen te zijn gevallen, want zijn hoofd spleet open en wie sprong eruit (in volle wapenuitrusting, met opgeheven lans en onder het aanheffen van een krijgslied, sic!): Pallas Athene! Hoe verzin je het!! Pallas Athena is overigens gelieerd aan de Romeinse godin Minerva, die haar naam waarschijnlijk ontleend aan de bij de Etrusken bekende godin Menrva.

De jeugdschaakvereniging 'Minerva', die al vele talenten heeft voortgebracht, resideert in Hengelo.

De naam 'Pegasus' vinden we terug in de gelijknamige schaakvereniging te Zwolle, maar ook in Amstelveen, waar we al jaren KLM/Pegasus kennen. De naam Pegasus in associatie met de luchtvaartmaatschappij is goed gekozen, want Pegasos (Πήγασος op z'n Oud-Grieks, later verlatinaliseerd in Pegasus) was een gevleugeld paard dat volgens de legende ontstond uit een romance tussen de gorgo Medusa en de zeegod Poseidon. Kwestie van smaak zullen we maar zeggen .... Medusa was spuuglelijk (er groeiden slangen uit haar hoofd, waar een normaal mens haren heeft, *yuk!*), maar misschien was Poseidon ook bepaald niet moeder's mooiste, wie zal het zeggen .....Hoe dan ook, Pegasus kwam ter wereld uit Medusa's bloed toen de held Perseus haar een kopje kleiner maakte. Perseus vloog een tijdje op het beest en samen beleefden ze vele avonturen. Later werd Pegasus gevangen door Bellerophon, die zijn diensten goed kon gebruiken in veldtochten tegen de Chimaira (een vuurspuwend monster met de kop van een leeuw, het lichaam van een geit en de staart van een slang, jawel!) en de immer militante Amazones.

Ook de 's.v. Prometheus' uit Delft is genoemd naar een figuur uit de Griekse mythologie. De titaan Prometheus (letterlijk: 'de vooruitdenkende', eigenlijk een soort schaker dus) stal het vuur van de Olympus en schonk het de mensheid. Die waren er blij mee, maar de goden zagen er de humor niet van in. Als straf voor zijn 'misdaad' viel de arme Prometheus de *nemesis* ('wrekende gerechtigheid') ten deel. Hij werd aan een berg in de Kaukasus opgehangen, waar de adelaar Ethon elke dag zijn lever kwam uitpikken. Die groeide 's nachts weer aan, de

volgende dag kwam Ethon weer aanvliegen om een verse versnapering op te halen en zo ging het maar door. Eigenlijk was het de bedoeling dat de *nemesis* eeuwig zou duren, maar de stoere held Herakles bevrijdde hem tijdens een van zijn werken.

De Leidse schaakvereniging 'Palamedes' bestaat al heel lang niet meer, maar noem ik toch even omdat er een mooi verhaal achter zit. Volgens de Griekse mythologie was Palamedes, één van de Grieken die aan de strijd tegen Troje deelnam, de uitvinder van het schaakspel. Die oorlog duurde liefst 10 jaar, en de Grieken hingen vaak als hangjongeren *avant la lettre* verveeld rond in hun tentenkamp. Om de lamlendigheid te doorbreken zou Palamedes het schaakspel hebben bedacht, het (houten) paard bracht Odysseus op een idee en de gevolgen zijn bekend. De Franse meester Louis de la Bourdonnais publiceerde in 1834 het eerste schaaktijdschrift ter wereld en noemde het, naar Palamedes, *Le Palamede*.

Overige

Van de verenigingen die een goede raad in de naam hebben verpakt komt 'Kijk Uit' liefst driemaal voor, in respectievelijk Balkbrug, Oudewater en IJmuiden, maar dat is nog niets vergeleken bij de Schaakvereniging 'Denk en Zet', die zelfs viermaal voorkomt. U vindt ze in Hattem, Vinkeveen, Scherpenisse en het Friese Twijzelerheide, waar de vereniging beter bekend staat onder haar Friese naam 'Tinke en Sette'!

In deze categorie past ook het Nijmegense 'Strijdt Met Beleid', wat natuurlijk altijd raadzaam is. 'KTV' uit Enkhuizen daarentegen verwijst meer naar een deugd, want die letters staan voor 'Kan Tegen Verlies'. Daar schiet me plotseling een uitspraak van Godfried Bomans te binnen, die eens zei "Ik kan best tegen mijn verlies, maar nog beter kan ik tegen mijn winst!".

Dan moet ik ook nog de verenigingen 'D4' (Oosterhout) en 'VSM' (Maastricht) noemen, niet vanwege de naam maar omdat ze een eigen clublied hebben! Het clublied van D4 gaat als volgt (op de wijze van kerst-*evergreen* Jingle Bells):

Eerste couplet
D4 heeft lang gewacht
De vier die werden acht
In crisistijd en oorlogstijd
Bijna om zeep gebracht
D4, je stond weer op
Je kwam weer uit het slop
Met vuur en pit kwam lid na lid
Op weg nu naar de top

Refrein
Hup D4, hup D4
Clubje van plezier
We nemen een scheut
En we hebben leut
En daarom zijn we hier

Tweede couplet
D4 blijf je steeds trouw
Je lust ze toch nog rauw!
Heb veel plezier bij bord en bier
Te oud ben je niet gauw!
D4, zie ze daar staan,
De jeugd, die komt er aan
Ze trainen flink, dat wordt dus link
Ze gaan ons nog verslaan!

Het clublied van VSM is voor niet-Limburgers praktisch onleesbaar, maar na een korte inburgeringscursus en wat fantasie is er toch wel uit te komen. Op de melodie van het mij niet bekende 'Wij zijn de mannekes van plezier'

speelt het Johann Strauss Orkest onder leiding van André Rieu voor u als volgt:

Eerste couplet
Veer zien de sjakers vaan Vee Es Em
Wèlt geer gere sjake
Laot uuch lid daan make
Veer zien de sjakers vaan plezeer
Geven 'm vaan leer
Met e pötsje beer

Tweede couplet
Veer zien de zoepers vaan Vee Es Em
Es veer te väöl zoepe
Mote veer gaon kroepe
Veer zien de sjakers vaan Mestreech
Pakke nog get beer
Met väöl plezeer

Wie weet dat we ooit nog eens met onze sjaakvrienden uit Mestreech een pötsje beer kunnen zoepe!

Hoe de vereniging 'SC Knudde 78' uit Leeuwarden aan haar naam is gekomen is de leden zelf ook niet helemaal duidelijk omdat er tijdens de oprichtingsvergadering in mei 1978 nogal wat werd geofferd, niet op het schaakbord maar aan Bachus. Meest waarschijnlijk is dat één van de oprichters de naam Knudde opperde omdat het toch altijd een zooitje ongeregeld was, en dat iemand anders dat wat kaal vond en voorstelde het oprichtingsjaar eraan toe te voegen. Hmm ....

(Het gehele artikel staat in *Nieuwsbrief 83 extra*)

BUCHENWALD

Naar aanleiding van het artikel 'Schaken in kamp Buchenwald' in Nieuwsbrief 82 een artikel van Evert Straat dat in 1955 in Praatschaak 1 is verschenen.

Paul de Kapper

Hoe hij werkelijk heette, wisten we niet en zijn we ook nooit te weten gekomen. We noemden hem Paul; het was een klein opgeruimd mannetje met een bochel, die dertien maanden lang, van oktober 1940 tot november 1941, iedere morgen samen met de 'etenhalers' in Buchenwald het blok der Hollanders, blok 46 en later 'n ander nummer dat ik niet meer weet, binnenkwam om van de Nederlandse gijzelaars de haren, die men hun had gelaten, binnen zekere afmetingen te houden. Paul de Kapper, die zo prachtig kon spelen op zijn mandolien... Ik was hem totaal vergeten, tot ik donderdag bij de opening van de Nationale Keuze-tentoonstelling naar dr. Bolkestein luisterde, mr. Witteman zag, later de namen Goseling en De Vries Feyens vielen en Anthonie Donker mij vertelde hoe hem de middag tevoren in de Ridderzaal plotseling de namen te binnen waren geschoten van celgenoten uit Scheveningen, die hij zich jarenlang scherp en onvergetelijk, maar niet meer bij name, had herinnerd. In de voor mij altijd wat bittere feestvreugde der bevrijding rezen deze tiende keer dingen op, die ik al jaren hardnekkig had verdrongen. Wat was er van vier jaren gevangenschap, vier uit mijn leven losgescheurde, onzinnige jaren, positief, als winst, overgebleven? De schamele wetenschap dat in mijn omgeving de zo vaak gesmade intellectuelen meer weerstand tegen onvoorzienbare ellende, meer hardheid hadden getoond dan de praktijkmensen, de zakenmensen, de lui die 'met beide benen in de werkelijkheid stonden'. 'En de spelers', zei met een glimlach een oud-

verzetsman, met wie ik daarover aan een buffet in het Stedelijk Museum een boom opzette. Hij had gelijk. Gelukkig de mens, die ook in barre nood weet toe te geven aan een van 's mensen diepste neigingen: te spelen. Te spelen met zelfgemaakte kaarten, met zelfgemaakte, uit het niets getoverde gitaren. Maar ook met houtjes, stukjes papier en schaakborden, gekalkt en geklodderd op verduisteringsramen in een concentratiekamp. Toen zag ik Paul de Kapper weer naast me staan, als hij om tien uur 's morgens, na de erwtenschillensoep, bij mijn door ons zelf gemaakt schaakbord-met-stukken stond en toekeek, hoe ik de afgegeven zet van 'het K.Z. Buchenwald contra no 3358 van het Holländerblock' analyseerde. Ik was dan net klaar met het reinigen van de zeven wc's voor twintig man – een nogal bewerkelijk geval – en ging dan kijken, wat Paul voor me had meegebracht. We waren namelijk een wonderlijke correspondentiepartij begonnen tussen het kamp Buchenwald – een hel, ook al in 1940 – en mij, een Nederlander die schaakte. Het was niet zo maar gebeurd. In ons achter dubbel prikkeldraad afgesloten gijzelaarskamp – de zogenaamde Indische groep, maar waarin op 7 oktober 1940 ook tientallen Nederlanders waren geploft, die met Indonesië heel weinig te maken hadden: de zoon van dr. Bolkestein, mr. Goseling, de voorzitter van de Alliance Française, mr. De Vries Feyens, het boertje uit Ruinerwold, genaamd Willem, dat op zijn klompen uit Drenthe naar Buchenwald was gebracht en zovelen meer – in dat blok no 46 hadden we ontdekt, dat behalve vorken en zakdoeken en potten en pannen en tandenborstels en zoveel andere dingen die we misten, toch ook nog iets anders moest worden gemaakt. Bijvoorbeeld een bloemlezing uit de literatuur, voor zover we daar nog iets van wisten, geschreven op de randen van de Duitse en Nederlandse kranten, die de kampleiding ons genadiglijk toestond. De anthologie uit hetgeen wij, gijzelaars, ons nog van verskunst herinnerden – keurig op reepjes krantenpapier aaneengeplakt tot een essentiële anthologie, met halve sonnetten, kwart-kwatrijnen en nog vele andere uitgebeende producten van grote en grootse poëten – moet een unicum in de wereldliteratuur zijn geweest. Maar er werden natuurlijk ook een schaakbord met stukken, kaartspelen, een dambord met schrijven, en zelfs een halmaspel geconstrueerd. Daarna volgde het stadium dat er, met een bord, gemaakt van een verduisteringsraam, met stukken gesneden uit brokken bordpapier en veel genaai met naald en draad, door speciale technici onder ons van stukjes ijzerdraad en onderbroekvezels vervaardigd, een schaakles ontstond aan de hand van een demonstratiebord. Ik heb er persoonlijk bijgestaan en les gegeven. Het was nog niet zo gemakkelijk aan die rare draadjes de zogenaamde stukken te hangen en dan verder de geheimen van het damegambiet uiteen te zetten, voor zover ik daarmee op de hoogte was. Dát zag op een keer Paul de Kapper. Al zeven jaren – dus van 1933 af – zat hij in het kamp. Hij schaakte. Hij kende tallozen, die na hun barre werk in de steengroeven en andere dingen waar de dood elke minuut dreigde, een uurtje schaakten voordat ze gingen slapen. Had ik lust een 'correspondentie-partij' te spelen met het kamp? Natuurlijk had ik daar lust in. Om de koolsoep-met-stronken, de 'Quark', de erwtenschillen, de appèls om half vijf, zes uur 's morgens in sneeuw en regen, de ruzies onder socialisten, calvinisten, katholieken, protestanten, joden, Dageraadsmensen en volstrekt argelozen onder ons te vergeten, om vooral niet meer bewust te zien, welke afgrijselijkheden daarbuiten, buiten het driedubbel achter prikkeldraad verschanste Hollanderblok gebeurden – wat men intussen dagelijks scherp waarnam – werd er veel geschaakt, schaakte ik althans zoveel als mij maar mogelijk was.

Honderden partijen had ik gewisseld met de zoon van dr. Bolkestein, die ik donderdag de tentoonstelling had horen openen. Eerst met zelfgemaakte borden en stukken – Indonesiërs waren meesters in deze techniek en ik heb toen voor het eerst begrepen dat handwerk als het er op aankomt, belangrijker is dan wát dan ook – later met binnengesmokkeld en ook wel eens openlijk ontvangen materiaal. Maar hoe moest dat met een correspondentiepartij? Paultje, die zo graag op zijn mandolien speelde, legde het mij uit. Iedere morgen zou hij met een zet in zijn sokken, borstrok, onderbroek, of waar dan ook, binnenkomen, en iedere middag, als hij bij het laatste appèl wegging, zou hij mijn tegenzet, verborgen op een van dezelfde obscure plaatsen, naar de spelers in het kamp brengen. Dat hebben we vijf maanden volgehouden. Geen SS-er is er ooit achter gekomen. En mij heeft het in mijn moeilijkste dagen het leven gered. Want intussen stierf Goseling, stierf, als eerste, de tandarts van wie ik nu, tien jaren later, tot mijn schande de naam ben vergeten; hoe hij er uitzag en hoe hij was, weet ik nog precies. En intussen stierven mensen, waar ik dagelijks intiem mee had gesproken over alles wat er, voor zover wij wisten, aan de gang was, wat er tenslotte in Nederland zou gebeuren, als de Duitsers verloren, wat, daar in oktober/ november 1940 Engeland en Churchill nog overeind stonden, natuurlijk zou gebeuren! Het is Paul de Kapper geweest, die daarbij voor mij de sleutel was, het scharnier, waarom in de beslissende, onbeschrijfelijke maanden alles draaide. Hij was klein, hij had een bochel, en hij had na zeven jaar kamptijd een aller gekste mentaliteit. Althans voor ons, die er pas vier, vijf maanden zaten en niet wisten dat ons nog twee-en-veertig maanden te wachten stonden. Paul zag, hoe ik in een Aljechin-verdediging tegen 1.e4 iets riskeerde, dat méér dan dubieus was. Paultje schaakte zelf, maar, zoals ik ondervond, niet al te best. Dat zegt niets: een zogenaamde leek kan vele malen een vreselijk helder moment hebben, en dan alle theorie omver vagen. Zo ging het mij, toen, in een e4-opening tegen het 'Kamp'- met wit vond ik iets dat me voordien nooit was ingevallen - Paul mij verzekerde dat er niets van deugde. Maar in Buchenwald was iedereen koppiger dan waar ook ter wereld. Ik hield dus vast aan mijn idee .... en had er succes mee. Tot ik Euwe, langs allerlei omwegen , een jaar later, toen we niet meer in Buchenwald, maar in Haaren zaten te gijzelen, die partij opstuurde. Er kwam, ook weer na omwegen, een briefje terug, waarin mijn hele idee tot nul werd gereduceerd en Paul de Kapper, die óók schaakte, maar toch liever op de mandoline speelde, gelijk kreeg. In Vught, eind september 1944, hoorde ik van mensen, die ná ons , na 1941, in Buchenwald hadden gezeten, dat Paultje onder de méér dan onmogelijke omstandigheden in dat kamp – normaal onmogelijke hadden we heus zelf beleefd – was bezweken. Sinds donderdag heb ik spijt, hem tien jaren uit mijn herinnering te hebben verdrongen. Ik zie hem nu. Ik zie hem scherp. Een klein mannetje met een bochel. Opgeruimd, iedere dag. Hij zat zeven jaar in dit Buchenwald voordat wij onnozelen kwamen. Wat hij vóór die tijd was geweest, telde niet mee. Hij was Paul de Kapper, die iedere morgen bij de Hollanders kwam om hun haren te knippen, rare kerels, van wie hij nooit wist of ze niet plotseling razend zouden worden. Maar elke morgen bracht hij de zét mee, die ik nodig had. En dan was alles vergeten: kamp en SS en wereldoorlog – dan ging het er alleen nog om, wat ik hem, in deze moeilijke situatie, met een kwaliteit meer, maar twee pionnen achter, zou meegeven, in zijn sok, in zijn hemd, in zijn onderbroek, als antwoord aan het 'kamp Buchenwald tegen 3358, Holländerblock'....

WIE WAS TOCH DE VADER VAN MAX?

Max staande boven zijn vader Cornelis.

Een bijdrage van Ruud Aalbersberg

De levensloop van onze Max – uiteraard niet Max Pam of Max Tailleur maar Max Euwe – is zoals u ongetwijfeld weet, vrij uitputtend beschreven door Alexander Münninghoff. In zijn prachtige biografie uit 1976 gaat deze vooral in op de beginjaren van zijn schaakcarrière, hoe hij als jong ventje gevestigde reputaties opzij zette en reeksen van (trainings-)wedstrijden speelde. Daarna volgen uitgebreid zijn gloriejaren als kampioen van Nederland – voor de eerste keer reeds in 1921 – en daarna natuurlijk zijn overwinningen in grote toernooien waaronder bijvoorbeeld Hastings (1930), zijn tweekamp met Aljechin in 1935 en de revanche van laatstgenoemde in 1937. De biografie besteedt veel aandacht aan de eerste jaren van Euwe als voorzitter van de FIDE vanaf 1970, zijn grote diplomatieke gave rond de tweekamp Fischer – Spasski en zijn verdiensten, gelet op een veelheid van schaakpublicaties, voor het Nederlandse schaakspel in het bijzonder.
In 1981 overlijdt Euwe, hij is dan 80 jaar.

Wat relatief onderbelicht blijft is de bijdrage van de ouders van onze Max aan diens schaakloopbaan. Dit korte verhaal wil met name de vader van Max meer reliëf geven. Door een gelukkig toeval kreeg ik namelijk een boekje

in handen waarin ons een scherpe blik wordt gegund op met name de professionele kant van zijn vader.

Maar eerst nog even iets over wat Münninghoff zelf schrijft over de jeugdjaren van Max en diens ouders. Vader Euwe was onderwijzer, eerst bij het christelijk-protestants onderwijs, later om financiële redenen, bij het openbare. Daarnaast gaf hij muzieklessen viool en piano. Reeds op vierjarige leeftijd leerde Max van zijn ouders schaken, waarbij zijn moeder kennelijk een hoofdrol speelde. Max kon al lezen, schrijven en rekenen voordat hij naar de lagere school ging. Zijn ouders verhuisden toen van Watergraafsmeer naar de Jan Steenstraat in de Pijp. Op negenjarige leeftijd speelt hij dan zijn eerste toernooi. Hij was daarop geattendeerd door een oom die lid was van de Amsterdamse Schaakclub. Na de basisschool volgt een wat moeizame periode op de middelbare school. Naast schaken heeft voetballen zijn grote aandacht. Telkens opnieuw blijkt zijn moeder een grote schaakstimulator, zijn schaakmuze. Waar is echter vader Euwe in dit verhaal?

De biografie vermeldt zijn vader als een vrij lange, energieke en plichtbewuste man, een man die zijn burgerlijke afkomst nimmer verloochende, een goed huisvader en opvoeder (er waren in dat gezin nog een oudere broer en twee jongere broers en twee jongere zussen. Was hij thuis dus een respectabele huisvader, hoe was dat in zijn werk op de genoemde lagere scholen? Navraag op het Max Euwe Centrum leerde mij dat over vader Euwe nimmer geschreven zou zijn, laat staan over zijn werk als onderwijzer.

Mijn vreugde was dan ook groot toen ik in het boekje *Jeugd in de Pijp* uit 1959 van Piet Bakker – de schrijver van Ciske de Rat boeken – een hoofdstukje ontdekte waarin Max's vader een aantal keren ter sprake komt. Hij wordt daarin beschreven als een onderwijzer die niet al te veel moest hebben van de nieuwste pedagogische inzichten, – de Heilige Pestalozzi – als een onderwijzer die met een directe draai om de oren meer resultaat boekte dan met een lange zogenaamd pedagogische verantwoorde preek. Ik ben zo vrij hieronder de nodige keren terug te grijpen op dat goed geschreven, geestige relaas dat als volgt begint:

"Ik zat in de klas bij meester Euwe, de vader van doctor Max, met wie ik vaak gevochten heb, niet wetende dat ik een toekomstige wereldkampioen sloeg. Met z'n veertigen zaten wij in het lokaal. (....) Het eerste vraagstuk is natuurlijk: hoe bewaart men de orde in zo'n pedagogisch pakhuis? (....) Kinderpsychologen van vandaag de dag (....) hebben er boeken over geschreven (....) Ik ben er van overtuigd dat meester Euwe nog nooit een brochuretje van zeven stuivers had gelezen over het ordeprobleem. Maar hij had orde en zelfs een prettige. Was er een vervelend, dan wenkte hij zo'n jongen met een zwijgend gebaar naar zich toe, gaf hem een paar kletsen om de kop (....) Geen woord verspilde hij aan het geval.

En die moest die schoffies nog leren, waar Paramaribo lag, en van 1579 Unie van Atrecht en Utrecht (wat is er toch in godsnaam in Atrecht gebeurd!? Ik weet het amper van Utrecht...) en van de grootste gemene deler en zo. Was het dan een wonder dat hij de grootste gemene smeerkanus eens uit de bank zwiepte? De man moest opschieten. Hij had geen tijd voor pedagogiek, hij moest opvoeden!"

Tot zover het verhaal van Piet Bakker over de vader van de latere wereldkampioen schaken Max Euwe. Ik kan uiteraard niet instaan voor het waarheidsgehalte ervan, zijn kleinkinderen, voor zover nog in leven, zouden daar wellicht nog iets over kunnen zeggen. Een kern van waarheid zal zijn relaas zeker hebben.

Een bijdrage van Evert-Jan Straat

De volgende uitgaven ontving het MEC van uitgeverij New in Chess.

Nikolay Kalinichenko: Vassily Ivanchuk. 100 selected games. New in Chess, 2013. 317 pagina's. € 28,95
'Chuky, you're a genius'. Deze woorden schijnen vaak door topgrootmeesters te worden gefluisterd, wanneer Ivanchuk weer een meesterwerk heeft geproduceerd. Helaas is hij, zoals uit de inleiding blijkt, regelmatig onderhevig aan stemmingen, die zijn resultaten negatief beïnvloeden. Toch behoort Ivanchuk al ruim twintig jaar tot de wereldtop wat aantoont over welk een buitengewoon talent en liefde voor het spel hij moet beschikken. De auteur behandelt chronologisch ruim honderd partijen en hij besteedt veel aandacht aan het uitgebreide openingsrepertoire van Ivanchuk. Hij legt de plannen en zetten zo uit dat ook de gemiddelde clubspeler de partijen kan volgen. Het boek sluit af met een lijst van zijn beste resultaten. Een overzicht van de gespeelde partijen en openingen laat zien hoe veelzijdig Ivanchuk is. Deze uitgave voorziet in een behoefte, want tot nu toe is er geen uitvoerige partijenverzameling van Ivanchuk verschenen.

Zaven Andriasyan: Winning with the Najdorf Sicilian. An Uncompromising Repertoire for Black. New in Chess, 2013. 254 pagina's. € 24,95
Hoe speel je met zwart op winst? De jonge grootmeester uit Armenië heeft voor een scherp repertoire gekozen dat leidt tot dynamische stellingen. Alle varianten van de Najdorf worden behandeld en het streven is dat zwart als eerste van de hoofdvarianten afwijkt. Om het gevoel voor de behandeling van dit type stellingen te ontwikkelen, beveelt de auteur aan de partijen van Kasparov te bestuderen. In het laatste hoofdstuk worden vijftig middenspelopgaven gepresenteerd, waarop de lezer zijn tanden mag stukbijten. Andriasyan komt tot de conclusie dat de Najdorf de beste manier is om met zwart op winst te spelen en eindigt zijn boek met de hartenkreet: Speel de Najdorf en win! Een interessante uitgave voor agressieve spelers met een rating van minimaal 2000.

Evgeny Sveshnikov: The Grand Prix Attack. Fighting the Sicilian with an early f4. New in Chess, 2013. 251 pagina's. € 24,95
Wie het spelen van de Alapin-variant, waarover Sveshnikov een veel geprezen monografie heeft geschreven, beu is, kan overgaan tot de Grand Prix Attack. Dit systeem (2.f4 of 2.Pc3 en 3.f4) werd vooral in de jaren zeventig populair in Engeland. Anders dan de naam van deze variant doet vermoeden, gaat het hier niet om een zuiver aanvalssysteem, maar spelen ook positionele kenmerken een belangrijke rol. In 72 partijen, waarvan meer dan de helft door Sveshnikov zelf zijn gespeeld, behandelt hij de diverse varianten. Het leidt tot stellingen die minder zijn uitgeanalyseerd dan de varianten van het Open Sicilaans en tot levendiger stellingen dan die uit de Alapin-variant (2.c3) kunnen voortvloeien. Een inspirerend boek voor clubspelers!

Matten nr. 12 Schaakverhalen. New in Chess, 2013. 159 pagina's. € 14,95
Dit nummer bevat enkele fraaie verhalen, die deze laatste uitgave van dit tijdschrift de moeite waard maken. Leon Pliester vertelt over de ontmoeting met Bobby Fischer in Boedapest in 1993. Na zijn tweekamp tegen Spassky was Fischer naar Hongarije uitgeweken waar hij regelmatig de familie Polgar bezocht. Om niet al te vaak met hem te worden geconfronteerd,

zocht Zsusza Polgar naar iemand die tijd met hem wilde doorbrengen en aan drie voorwaarden voldeed: hij moest verstand hebben van schaken, Engels kunnen spreken en niet schrijven over zijn ontmoetingen. Pliester voldeed hieraan en bracht enkele weken met Fischer in Boedapest door. Hij leerde hem kennen als iemand die naast al zijn minder fraaie karaktertrekken een bijzonder gevoelig persoon bleek te zijn. Dit artikel, dat Leon een jaar voor zijn overlijden in 2012 op papier zette, geeft een genuanceerdere kijk op Bobby Fischer.

In 1914 werd in Mannheim een sterk grootmeestertoernooi gehouden. Toen het toernooi iets over de helft was, brak de Grote Oorlog uit en werd het toernooi voor eeuwig afgebroken. Joris van Vuurde beschrijft de omstandigheden en de complicaties die dat voor de deelnemers met zich meebracht. Aljechin, die aan kop stond, werd met de andere Russische deelnemers door de Duitsers geïnterneerd. Marshall vluchtte zo snel mogelijk naar Amsterdam, een reis waar hij 39 uur over deed.

Op de cover staat een foto van Donner. Aanleiding zijn twee artikelen waarin hij een prominente rol speelt. Nol van 't Riet is op het idee gekomen alle landenwedstrijden van Nederland van de laatste eeuw (1910–2012) na te pluizen. Wat blijkt: Donner heeft de meeste interlands gespeeld, iets meer dan Lodewijk Prins. Arne Moll schrijft over de waardering van Donner door een generatie, die hem eigenlijk niet bewust heeft meegemaakt. Zijn conclusie is dat Donner als schaakschrijver briljant is, als uitlegger van het werk van Harry Mulisch nogal overbodig en dat de bundel *Na mijn dood* geschreven onder zijn generatiegenoten een bescheiden klassieker is geworden.

Toernooiboek Groningen 2012

Een artikel dat niet gauw in een ander schaaktijdschrift geplaatst zal worden is *De prijs van de hoop* van Jeremy Silman. Hij beschrijft de capriolen die wanhopige schaakvrienden uithalen om met een vrouw in contact te komen. Zeer direct geschreven en erg hilarisch. Tenslotte haalt Paul van der Sterren herinneringen op aan zijn schaakjeugd rond 1970 aan de hand van tijdschriften als Schakend Nederland (tegenwoordig Schaakmagazine), Schaakbulletin en de Losbladige Schaakberichten. Terugkijkend kunnen we vaststellen dat *Matten* tien interessante en gevarieerde nummers heeft opgeleverd. Alleen het dubbelnummer met de biografie van Jan Timman, geschreven door John Kuijpers, is minder geslaagd. Zeker als je bedenkt dat er gelijktijdig een veel prettiger ogende paperback met gelijke inhoud werd gepubliceerd.

New in Chess Yearbook 107: New in Chess, 2013. 255 pagina's. € 29,95
In zijn vaste rubriek bespreekt Joel Benjamin recente ontwikkelingen in het Grünfeld-Indisch en in het Catalaans, en Alexey Kuzmin laat de openingstrends van het

Kandidatentoernooi in Londen zien. Nieuw is dat alle 26 surveys eindigen met drie opgaven. Tenslotte bespreekt Glenn Flear de volgende uitgaven: Victor Mikhalevski: Grandmaster Repertoire: The Open Spanish; Marian Petrov: Grandmaster Repertoire: The Modern Benoni; Victor Moskalenko: The Perfect Pirc-Modern.

Verder ontvingen we:

Toernooiboek Schaakfestival Groningen 2012. 114 pagina's. € 15,00

Karel van Delft: Schaakideeën. KVDC, 2013. 136 pagina's. € 19,00
Dit boek bevat 100 verhalen met een thematische schaakstelling.

Adrey Caljé: Schaakvarianten. 50 varianten op het schaakspel. ABC-EDUCA, 2013. 193 pagina's. € 19,.95

Ignace Vandecasteele: SchaakStudieSpinselS 2. Herziene en uitgebreide editie met meer dan driehonderd eindspelen. 2013. 442 pagina's. € 20,00

MUSEUM

Tijdelijke expositie van schaakspellen

Onze goed bezochte tentoonstelling over het Hoogovenstoernooi werd eind juli vervangen door een expositie van schaakspellen. Een tijdelijke expositie met diverse fraaie en bijzondere schaakspellen, met onder andere '*het bord van Kasparov*' (het door hem geleende bord van de Hoogovenstoernooi-directeur Piet Zwart, door Kasparov gesigneerd in 1999, 2000 en 2001), het schaakspel uit de film '*Lang leve de koningin!*', de prachtige jeugdfilm van Esmé Lammers, Euwe's kleindochter en een bijzonder schaakspel van *kunstenaar Leonildo do Nascimento* (Handgemaakt van in de zon gedroogde klei uit Brazilië).

In het bekende Duitse schakerdorp *Ströbeck* is vanaf zaterdag 16 november een expositie over Euwe te zien. Het MEC heeft hiervoor haar mobiele expositie over Euwe, alsmede enkele andere museumstukken uitgeleend.

Voor *Rupert van der Linden* hebben we tijdens het NK / SPA een expositie ingericht met een selectie van zijn schaaktekeningen. Ab Scheel

Esmé Lammers speelt een partij tegen haar zoon op het in bruikleen gegeven spel uit Lang leve de koningin.

heeft er een fraai filmpje van gemaakt: ga naar *www.youtube.com* en voer de naam van Rupert van der Linden in en dan kunt u het filmpje zien. Dezelfde tentoonstelling zal van vrijdag 25 tot en met zondag 27 oktober te zien tijdens het Integratie-schaaktoernooi dat in bibliotheek de Boekenberg te Spijkenisse wordt gespeeld.

Wilt u ook een van deze tentoonstellingen gebruiken, neem dan contact met ons op.

MEC UNIEK MUSEUM?

Een bijdrage van Eddy Sibbing

"De woning waar Johan Cruijff tot zijn twaalfde jaar heeft gewoond wordt mogelijk een museum. Woningcorporatie Ymere ziet daarom voor-alsnog af van het plan om het huis aan de Akkerstraat in de Amsterdamse wijk Betondorp te verkopen. Sporthistoricus Jurryt van de Vooren benaderde de woningcorporatie toen hij hoorde dat Ymere bijna de helft van de 900 woningen in Betondorp wil verkopen. Volgens Van de Vooren moet het huis het ABC-museum worden: Ajax, Betondorp, Cruijff. De sporthistoricus denkt dat het plan alleen dan kans van slagen heeft, omdat Johan Cruijff niets zou voelen voor een museum over hem alleen. Ymere gaat kijken of er voldoende interesse is voor het museum. De woningcorporatie wil het museum niet zelf exploiteren. Daarom moet onder andere een geldschieter worden gevonden. Het huis staat in Betondorp, op een steenworp afstand van het oude Ajax-stadion. Cruijffs ouders hadden er een groentezaak onder de naam '*Cruijffs Aardappelenhandel*'. Volgens Ymere wordt de wijk als geheel een rijksmonument". (Parool, 25 mei 2013)

Regelmatig krijgen we bezoekers die ons vragen of er meer musea in de wereld zijn die vernoemd zijn naar een sporter. Vreemd genoeg is er geen museum over bijvoorbeeld Jaap Eden, Fanny Blankers-Koen, Anton Geesink, Ard Schenk of Johan Cruijff. In Madrid leek een museum over de befaamde Spaanse motorcoureur Angel Nieto te zijn. Bij aankomst bleek het echter al geruime tijd gesloten te zijn.

Het vervallen museum over Angel Nieto in Madrid.

De vraag blijft derhalve: *kent iemand een museum ter ere van een individuele sporter in Nederland, Europa of de wereld?*

Daarnaast vragen we ons af of er elders op de wereld een vergelijkbaar schaakmuseum of –centrum te vinden is.

Reacties graag mailen (euwemec@xs4all.nl) naar de redactie van de Nieuwsbrief.

EUWE-PARTIJEN

Een bijdrage van Peter de Jong

Euwe en Lasker

De in Nederland zo geliefde Emanuel Lasker heeft flink huis gehouden onder de Nederlandse schakers. In een officiële partij bleek geen Nederlander in staat van Lasker te winnen. Met een beetje fantasie bestaat hierop één uitzondering. De in 1854 te Amsterdam geboren Louis van Vliet verslaat Lasker in het toernooi van Amsterdam in 1889. Van Vliet was echter reeds in de jaren 1860 naar Engeland verhuisd en kreeg in 1872 de Britse nationaliteit. Als een Nederlander in staat moest zijn geweest om dit te doorbreken, moest dit toch Euwe zijn. Euwe heeft hiervoor drie keer de kans gehad,

in Mährisch Ostrau in 1923, in Zürich in 1934 en in Nottingham in 1936. Zijn score was echter 0 uit 3. In alle drie de partijen is een bepaald patroon te ontdekken. Euwe komt goed uit de opening, pakt het initiatief, verspeelt dit, laat de remisekansen liggen en verliest.

In Mährisch Ostrau wil Euwe wellicht iets teveel en krijgt Lasker vanuit het niets het initiatief.

Emanuel Lasker - Max Euwe,
Mährisch Ostrau 1923, 8e ronde

1.d4 Pf6 2.Pf3 g6 3.Lf4 Lg7 4.Dc1 h6 5.h3 b6 6.Pc3 Lb7 7.Dd2 a6 8.Td1 e6 9.Dc1 d6 10.g3 Pbd7 11.Lg2 De7 12.Ph4 Lxg2 13.Pxg2 e5 14.dxe5 dxe5 15.Le3 De6 16.f3 0–0–0 17.Kf2 g5 18.b4 Pb8 19.Da3 Txd1 20.Pxd1 Df5 21.Pc3 Td8 22.g4

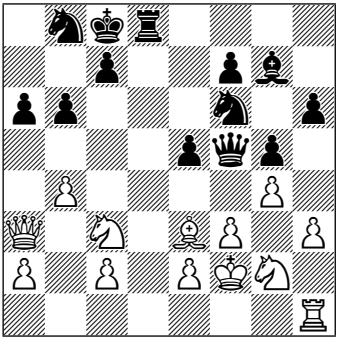

22...,Dxc2 23.Tc1 Dg6 24.b5 a5 25.Lxb6 Pxg4+ 26.hxg4 Dxb6+ 27.Kf1 h5 28.Db3 De6 29.Dxe6+ fxe6 30.gxh5 Th8 31.Kf2 Txh5 32.Pe4 Lf8 33.Kg3 Th8 34.Pe3 Lb4 35.Pc4 Td8 36.Kg4 Kb7 37.Kxg5 c6 38.b6 Pd7 39.Kg6 Pxb6 40.Pxe5 Pd5 41.Pxc6 Pf4+ 42.Kg5 Tf8 43.Pxb4 axb4 44.Tc2 Tf5+ 45.Kg4 Kb6 46.Pd6 Tf8 47.Tc8 Tf6 48.Kg5 Pd5 49.Tc2 Tf8 50.Kg6 Pc3 51.Pc4+ Kc5 52.Pe5 Ta8 53.Pd3+ Kb5 54.Pc1 Tf8 55.Kg7 Tf5 56.a3 Ka4 57.axb4 Kxb4 58.Pa2+ Pxa2 59.Txa2 Kc3 60.Ta4 Te5 61.e4 Tb5 62.f4 Kd3 63.Kf6 Ke3 64.e5 Tb6 65.f5 1–0

Emanuel Lasker.

In Zürich is er ook weinig aan de hand totdat Lasker rond de 30e zet het initiatief grijpt en met een dame-offer definitief voordeel krijgt.

Max Euwe - Emanuel Lasker,
Zurich 1934, 1e ronde

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Pc3 Pf6 4.Lg5 Pbd7 5.e3 c6 6.Pf3 Le7 7.Dc2 0–0 8.a3 Te8 9.Tc1 dxc4 10.Lxc4 Pd5 11.Lxe7 Dxe7 12.Pe4 P5f6 13.Pg3 c5 14.0–0 cxd4 15.Pxd4 Pb6 16.La2 Tb8 17.e4 Td8 18.Tfd1 Ld7 19.e5 Pe8 20.Lb1 g6 21.De4 La4 22.b3 Ld7 23.a4 Pd5 24.Ld3 Tbc8 25.Lc4 Lc6 26.Pxc6 bxc6 27.Td3 Pb4 28.Tf3 Tc7 29.h4 Tcd7 30.h5 Dg5 31.Te1 Td4 32.hxg6 hxg6 33.De2 Td2 34.Df1 Pc2 35.Pe4 Dxe5

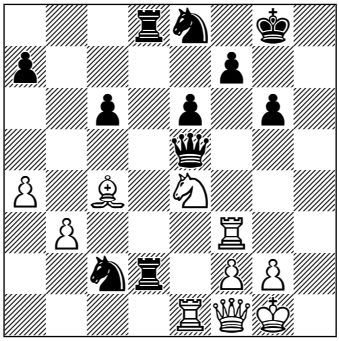

36.Pf6+ Dxf6 37.Txf6 Pxf6 38.Tc1 Pe4 39.Le2 Pd4 40.Lf3 Pxf2 41.Dc4 Pd3 42.Tf1 Pe5 43.Db4 Pexf3+ 44.gxf3 Pe2+ 45.Kh2 Pf4+ 46.Kh1 T2d4 47.De7 Kg7 48.Dc7 T8d5 49.Te1 Tg5 50.Dxc6 Td8 0–1

In Nottingham tenslotte blundert Euwe in een tot dat moment uitstekend gespeelde partij.

Emanuel Lasker - Max Euwe,
Nottingham 1936

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Pf3 Pf6 4.e3 Lf5 5.Ld3 e6 6.cxd5 Lxd3 7.Dxd3 exd5 8.Pc3 Ld6 9.0–0 0–0 10.Te1 Pbd7 11.e4 dxe4 12.Pxe4 Pxe4 13.Dxe4 Te8 14.Dxe8+ Dxe8 15.Txe8+ Txe8 16.Kf1 Pb6 17.Ld2 f6 18.Te1 Txe1+ 19.Pxe1 Kf7 20.Ke2 Ke6 21.h3 Pc4 22.Lc1 Lc7 23.Kd3 La5??
(Waarschijnlijk Euwe's bekendste blunder, red.)

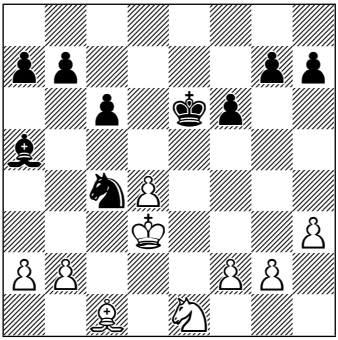

24.b4 Lxb4 25.Pc2 Ld2 26.Lxd2 Pb2+ 27.Ke2 Kd5 28.Lc1 Pc4 29.Kd3 Pb6 30.Pe3+ Ke6 31.Pc4 Pc8 32.Pa5 Pd6 33.Lf4 1–0

Een score van 0 uit 3 terwijl een score van 2 uit 3 tot de mogelijkheden had gehoord. In het geval van Lasker niets opmerkelijks. Het psychologische aspect heeft weer de overhand gehad. Aan de andere kant, Euwe hoorde in de jaren 1930 tot de wereldtop, was in Nottingham zelfs wereldkampioen en Lasker diep in de zestig en dan toch.... In "*De zuiverste liefde is die tussen een man en een paard, Max Pam 1975*" vertelt Euwe over de blunder. "Ik had de loper nog maar net losgelaten en ik zag het. Lasker keek naar de zet. Daarna noteerde hij hem op zijn notatiepapier en zette er een vraagteken achter. Toen ging hij tien minuten nadenken en zette er nog een vraagteken achter. Pas toen speelde hij b4". Naar aanleiding van zijn tournee in 1920 schrijft Lasker een stuk in De Telegraaf waarin hij niet wil ingaan op de vraag wat de speelsterkte is van de Nederlandse schaker, maar dat in feite toch doet.

"Op de tournee heb ik vele partijen gespeeld, met de oude meesters, als wel met jongere en talloze liefhebbers... De Hollandse schaakwereld biedt de schaakmeesters een zeer bijzonder publiek, want met zijn ernst en begrip voor de werkelijkheid verstaat het de zetten van de meesters naar waarde te schatten en van hun spel te genieten. Aan de andere kant ondervindt zich de Hollandse sterke speler nog de nadelen van hetgeen eigenlijk zijn kracht uitmaakt. Hij zal deze schaduwzijde overwinnen en dan een schaakmeester van het echte water worden. Maar thans strijdt en streeft hij nog.

Zijn ogenblikkelijke zwakte is, dat hij tegenover de schijn in het schaakspel- met een technische term noemt men dat de "swindle" (bluf) niet voldoende soeverein als heer en gebieder optreedt. Voor de meester is het niet voldoende de schijn die, met de pretentie van de waarheid te willen zijn, optreedt, innerlijk terug te wijzen. Want dikwijls kent men zelfs de waarheid niet en zoekt ze als verdoolde.

Daarom moet de meester zich een fin instinct aankweken, dat hem gedurende de partij, ja zelfs in het felst van de strijd, leidt en hem doet schiften tussen schijn en zijn. Voor dit onderscheiden gebruikt de Hollandse meester heden ten dage teveel arbeid en te veel tijd.

Daarom grijpt hij mis en bereikt hij niet de hoogte die hem eigenlijk toekomt. Hoe men zo'n instinct moet aankweken? Het zal allen lukken, als de oudere spelers met hun rijke

ervaring en gelouterde smaak de jongeren ter zijde staan. Maar het lukt ook dan slechts, wanneer de jonge meester vastberaden de moeilijkheden aanpakt, en niet daardoor, dat hij met een gemakkelijke variant uit de weg gaat of een compromis sluit. En meer weet ik zelf niet te zeggen, want ten slotte zijn de wegen van het genie niet vooruit te zien.

Maar het zal mij genoegen doen de Hollandse grootmeester, die misschien op het ogenblik reeds leeft en die in de toekomst ons brengen zal, te zien. Want het zal een meester zijn, die aan het ideaal en aan kracht van het wezenlijke gelooft, uit hoofde van het feit dat zijn wieg in Holland stond."

Emanuel Lasker, Scheveningen 11 maart 1920.

Aan de ene kant zijn het uiteraard mooie woorden van Lasker. Aan de andere kant een gevoel van teleurstelling over het niveau van het Hollandse spel. Nu en ruim 90 jaar later is het natuurlijk pikant om vast te stellen dat de Hollandse grootmeester die Lasker bedoelt in zijn laatste alinea, zich al onder de deelnemers bevond en dat het Lasker niet lukte hem in drie partijen hem te verslaan, de toen 18–jarige Max Euwe.

De toekomstig wereldkampioen bevond zich namelijk op 9, 16 en 21 februari 1920 in Amsterdam onder de deelnemers. Een bijzonder tafereel dat zich in de schaakhistorie niet heel vaak heeft voortgedaan. De toenmalige wereldkampioen in een (simultaan)partij tegen een toekomstig wereldkampioen. Edward Winter geeft (op www.chesshistory.com) als voorbeeld Capablanca als wereldkampioen in 1925 tegen Botvinnik en Karpov in 1975 als wereldkampioen tegen Kasparov.

Van de drie simultaanpartijen zijn er twee bewaard gebleven. Een winstpartij van Euwe en een remisepartij in consultatie met Keijzer. De derde partij eindigde in remise.

Het is zonde dat ondanks het feit dat Lasker gedurende de jaren 1920 en begin jaren 1930 regelmatig in Nederland verbleef het nooit tot een match is gekomen met een Nederlandse topspeler. Nadat eerder een geplande match tussen Olland en Lasker werd geannuleerd, maakt de Telegraaf op 6 maart 1924 melding van het feit dat Lasker zich in principe bereid heeft verklaard om in augustus van dat jaar zes partijen te spelen met Euwe. De match is er nooit gekomen. De reden laat zich raden maar aangezien Lasker nooit iets voor niets deed, is niet uit te sluiten dat de financiën hiervan de oorzaak was.

Niet alleen de partijen tegen Lasker, maar alle gevonden serieuze partijen van Euwe zullen later dit jaar in boekvorm verschijnen. Het boek zal verder rijkelijk worden geïllustreerd met veelal onbekende afbeeldingen uit de privé collectie van de familie Euwe. Ook bevat het boek een aantal hoofdstukken, waarvan het bovenstaande verhaal over Lasker een van de voorbeelden is. Volg de website van het Max Euwe Centrum voor verdere informatie of neem rechtstreeks contact met mij (peterdej@kpnmail.nl) op.

Om positief af te sluiten, volgt hieronder Euwe's winstpartij tegen Lasker.

Max Euwe - Emanuel Lasker,
Interne ASC, Amsterdam 1920

1.d4 Pf6 2.Pf3 e6 3.c4 b6 4.Lg5 h6 5.Lh4 Lb7 6.Pc3 d5 7.e3 Pbd7 8.cxd5 exd5 9.Da4 a6 10.Pe5 Ld6 11.f4 c5 12.Ld3 b5 13.Dd1 Db6 14.Lf5 cxd4 15.exd4 g5 16.fxg5 Pxe5 17.dxe5 De3+ 18.De2 Dxe2+ 19.Kxe2 hxg5 20.Lg3 d4 21.exf6 Lxg2 22.The1 Lxg3 23.hxg3 Th2 24.Kd3+ Kf8 25.Pe4 Td8 26.Pxg5 Ld5 27.b3 Tg2 28.Tg1 Tf2 29.g4 b4 30.Th1 Lxh1 31.Txh1 Kg8 32.Th7 1–0

Een reactie van Kees Romijn uit Haren

In de rubriek Gastenboek van Nieuwsbrief 82 stond een stukje over vals spelen bij een simultaan en de reactie van Max Euwe daarop. Ik hoorde ooit van iemand – een niet-schaker die toekeek – de volgende anekdote: Max Euwe speelde – het zal in de jaren 60/70 geweest zijn – een (bedrijf)simultaan. Hij kwam op een gegeven moment bij een bord, waar hij meteen zag dat er iets was veranderd in de stelling op het bord. Daarop veegde hij de stukken van het bord, zei niets, ging geen discussie aan en vervolgde z'n weg. Degene die dit mij vertelde vond het een groots gebaar: hij stond erboven.

Een reactie van Poppe Dijkhuis uit Haren

Een honderdjarige onder het mes van de computer.

Bij het zien van onderstaand diagram mag van schakers met een behoorlijke kennis van bekende partijen en combinaties een gevoel van patroonherkenning verwacht worden. Zwart is aan zet en 1500+ schakers zouden dezelfde zet doen als Fritz-7, namelijk **21...,Tf6xf2** (-3.80) en zwart wint. Er dreigt Txf1 mat en je mag niet nemen vanwege Da1+ en mat en hoe het verder moet zie je wel. De computer geeft nog 22. Tfe1 Pxc2 23.Lxe6+ Kh8 24.Dd1 Pxe1 25.Txe1 Dc5 25.Kh1 Dc6 etc. (-4.30). Zwart houdt aanval en heeft een kwaliteit en een pion meer, het is verder een eenvoudige technische kwestie.

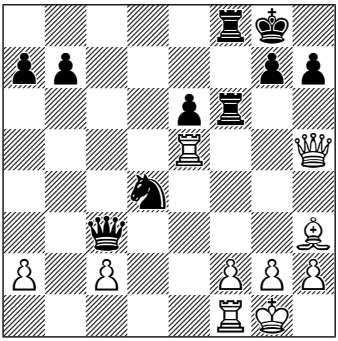

Stelling na 21.Td5-e5.

Dat heeft de zwartspeler 100 jaar geleden ongetwijfeld ook gezien maar toch pakte de Amerikaan Marshall het tegen Levitsky in het toenmalige Duitse Breslau, (nu Wroclaw-Polen) – de universiteitsstad waar Anderssen wiskunde doceerde en Brahms zijn *Akademische Festouverture* componeerde naar aanleiding van zijn eredoctoraat – krachtdadiger aan met **21...,Th6 22.Dg5 Txh3 23.Tc5 Dg3 0-1**. Tot vandaag behoort de slotzet tot de spectaculaire dameoffers uit de schaakgeschiedenis. De partij in zijn geheel is te vinden in het recent verschenen boekje *Schaakideeën* van Karel van Delft.

FINANCIEEL OVERZICHT 2012

Een bijdrage van Albert Riemens, penningmeester MEC

Beste Donateur,

Helaas breng ik u een minder goede tijding. Op pagina 25 ziet u de staat van Baten en Lasten van het MEC. Het MEC heeft in 2012 een verlies geleden van €338. Het resultaat (een bescheiden verlies) is gering vanwege incidentele legaten en schenkingen (€10.566) en sponsoring van Sequoia (€9.034). De hoogte van deze inkomsten valt in 2013 echter veel lager uit. In 2011 werd nog een verlies geleden van €9.789. Daarmee vergeleken is 2012 positief verlopen.

De actie Vrienden van Euwe heeft €10.450 opgeleverd en vormt daarmee een substantiële inkomst over meerdere jaren. Het MEC is de Vrienden zeer dankbaar voor hun bijdrage. Vrienden doneren gedurende 5 jaar een bedrag van €150 tot €1.000, de afspraak wordt in een notariële akte vastgelegd. De inkomsten van de KNSB ("Euwe-heffing") blijven licht dalen met circa 2% per jaar vanwege een dalend ledenaantal. Deze bedragen nu ruim €10.000.

De uitgaven aan personele ondersteuning en exploitatiekosten zijn relatief constant. Er wordt scherp gekeken naar kosten, daar zit niet veel rek in. Als we kijken naar de exploitatie van het MEC is het bijzonder dat we zoveel kunnen doen met zo'n bescheiden hoeveelheid aan middelen: het in stand en up to date houden van een bibliotheek en museum met wisseltentoonstellingen, het organiseren van het Pleinfestival, lezingen en schaaktrainingen alsmede diverse andere activiteiten, te veel om op te noemen. Het belangrijkste kapitaal zijn de mensen die dit dagelijks mogelijk maken, de vrijwilligers die vele uren in het MEC steken in samenwerking met manager Eddy Sibbing. Samen hebben zij het MEC in de afgelopen jaren prima op de kaart gezet, het aantal bezoekers stijgt en de naamsbekendheid van het MEC is bijzonder hoog in de schaakwereld. Bijzonder dank ook aan de donateurs die ons jaar in jaar uit blijven steunen, zij zijn de vaste waarde in het geheel. Het MEC kan niet zonder u!

Exploitatie 2012

Baten		
Donateursbijdragen en giften	€	18.284
Vrienden van Euwe	€	10.450
KNSB ("Euwe-heffing")	€	10.226
Subsidiebaten	€	30.658
Sponsorbijdragen	€	9.035
Financiële baten	€	445
Legaten en schenkingen	€	10.556
Overige baten	€	2.290
Som der baten	**€**	**91.944**
Lasten		
Personeelskosten	€	24.214
Afschrijvingen	€	517
Huisvestingskosten	€	43.024
Overige lasten	€	24.527
Som der lasten	€	92.282
Saldo	(- **€**	**338**)

Het verkrijgen van nieuwe financiële middelen heeft immer topprioriteit, maar is niet eenvoudig in de huidige economische situatie. Met name het ontbreken van hoofdsponsoring heeft in de afgelopen jaren tot een interen op de financiële reserves geleid. De continuïteit voor 2014 is niet gegarandeerd, we kunnen niet goed verder zonder nieuwe sponsoring. Als bestuur werken we daar hard aan. Als u suggesties of voorstellen heeft, aarzelt u vooral niet om contact (albertriemens@gmail.com) op te nemen.

Graag tot ziens op het Max Euwe Centrum of elders op de schaakweide!

DONATEURS

Ook in 2012 hebben onze donateurs het MEC prima ondersteund, maar liefst €18.284 werd er gedoneerd.

Natuurlijk hopen we dat u ons ook dit jaar – in deze financieel onzekere tijden - weer zult ondersteunen. Mocht u dit jaar nog niet gedoneerd hebben, dan treft u bij deze Nieuwsbrief een acceptgiro aan. Voor de volledigheid hieronder onze rekeninggegevens:

ING-rekening	5401670
IBAN-nummer	NL91 INGB 0005 4016 70
BIC-code:	INGBNL2A

ZILVEREN VRIEND VAN EUWE

De mogelijkheid om voor een bedrag vanaf €150 per jaar Zilveren vriend van Euwe te worden heeft al diverse deelnemers opgeleverd. Uiteraard is het belastingvoordeel een extra voordeel. Mocht u interesse om het MEC te ondersteunen als Vriend neem dan een kijkje op onze site of stuur een mail naar het MEC voor nadere informatie.

SPONSOREN

De activiteiten van het MEC worden mogelijk gemaakt door: de Koninklijke Nederlandse Schaakbond, de gemeente Amsterdam, de Vrienden van Euwe, schenkingen en bijdragen van onze donateurs.

Ook krijgt het MEC (im)materiële steun van: Sequoia, Stibbe Amsterdam, Holland Casino, New in Chess, Ondernemingsvereniging Max Euweplein, Schaak & Go winkel Het Paard en diverse uitgeverijen.

SCHENKINGEN

Ook de afgelopen periode kreeg het MEC diverse schenkingen. Diverse boeken van Theo Huijzer, Ivo Timmermans, Jan van Elburg, Maria Richter en Bas van den Berg. Via Bas van den Berg kregen we ook nog een simultaanpartij Euwe-Vos.

Naast boeken schonk Maria Richter ook een serie fraaie foto's die haar man, Gaston Richter, gemaakt heeft in de 90-er jaren en een plakboek over de match Spakksy-Fischer met – voor ons – onbekende knipsels en publicaties.

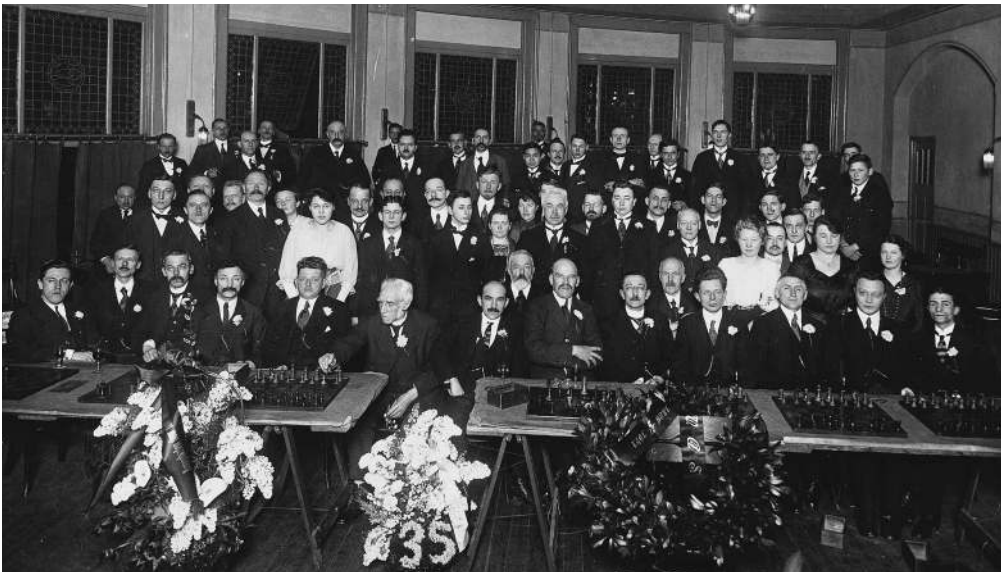

Jubileum A.S.C. in 1921.

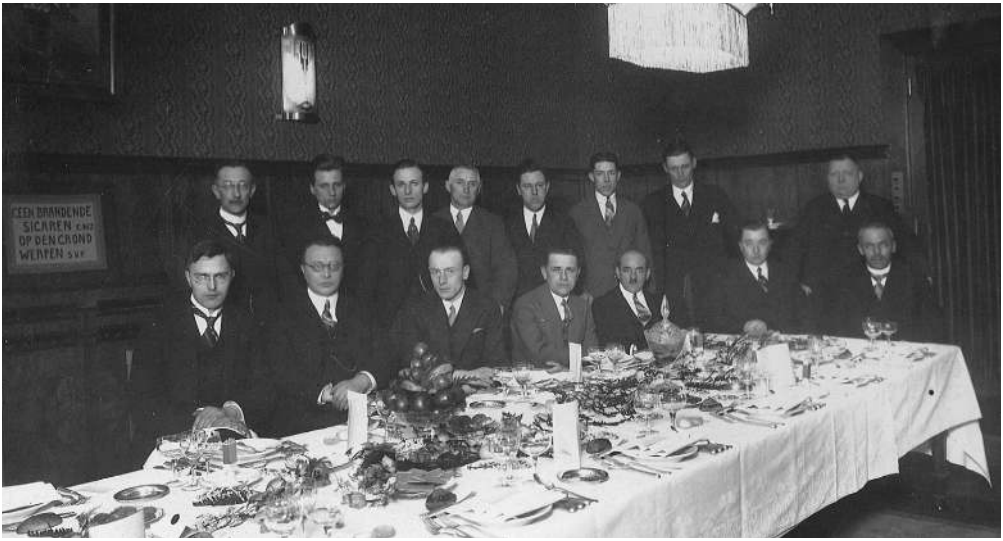

Kampioenschap A.S.C. in 1929.

Van Bas van Berkel kregen we twee foto's uit het familiearchief. Zijn overgrootvader (P. Bosch jr.) en diens vader (Sije Pier Bosch) waren lid van A.S.C. en staan ook op de foto's.

De oudste bleek een jubileumfoto van ASC uit 1921 te zijn. De 19-jarige Max Euwe, zonder bril, torent boven iedereen uit (5e van rechts). De volgende passage uit het *Tijdschrift van den Nederlandsche schaakbond* geeft meer informatie:

"Maandag 28 Februari, herdacht de Amsterdamsche Schaakclub in Café de Ruyter te Amsterdam, in een gezellig samenzijn het feit van haar 35 jarig bestaan.

De heer Jos de Koning, Voorzitter van de feestcommissie heette de aanwezigen (waaronder verscheidene dames) hartelijk welkom, waarna hij in korte trekken een overzicht gaf van de afgeloopen 35 jaar, een woord van hulde bracht aan het Bestuur en in het bijzonder aan de Heeren H.G.Reeders en W.Fok respect. Voorzitter en Secretaris van A.S.C. welke deze functie, beiden reeds meer dan 10 jaar vervulden, daarna las hij een telegramvoor van Mr. Tresling, waarin medegedeeld werd, dat beide hangpartijen van den laatsten wedstrijd uit de competitie, tegen Utrecht, remise verklaard waren, zoodat de A.S.C. "de mannetjes van Reeders"den eeretitel van Kampioen der Schaakvereenigingen in Nederland had verworven, toen brak een gejubel en gejuich zonder weerga, los."

Er waren vertegenwoordigers van diverse clubs en bonden aanwezig. Vooraan rechts ligt een krans van V.A.S. met daarop de tekst "1886 27/2 1921". Was de viering een dag eerder? Heeft de schrijver zich vergist in de datum?

In 1929 behaalde de Amsterdamse schaakclub (A.S.C.) voor de zesde keer het clubkampioenschap van Nederland onder aanvoering van Euwe. Het gezelschap zit klaar voor de feestdis. Er wordt verzocht 'geen brandende sigaren enz. op den grond werpen s.v.p.' . Naast Euwe zitten Hendrik van Hartingsvelt, Evert Straat, ..., Dirk Gerrits (penningmeester), J. Graves, Bosch. Staande van links naar rechts: H. Reeders , Joop Addicks, ..., ..., Jan Sturm, ..., H. Kleefstra, W.A.T. Schelfhout .

Een bijdrage van Cor ten Woude

In dit Max Euwe Centrum is de ziel van Dr. Max Euwe altijd aanwezig. Julia en Hebert Perez Garcia

It was the most beautiful chess museum that I have ever seen. Silva, Brazil

Dit museum verdient meer aandacht, het is het enige museum in Amsterdam aan één sport gewijd. Het is een bezoek meer dan waard: maak svp meer reclame voor u zelf, schaken is een prachtige manier om analytisch te leren denken!

Normaal gezien bezoek ik niet graag museums, maar dit was eens wel leuk! Bedankt voor de rondleiding! Rebecca en Liemen

Had a great time and kicked my boyfriends butt in chess! Natalia

Baie Interressante!!! Was regly wonderlijk. Ons het baie geniet. Dank vor die spesiale uitleg over Max Euwe! Mertens Geyser, Stellenbosch, Suid Afrika

Amazing place! Fascinating exhibits and all well displayed and well-organised. Helpful and friendly staff. Many thanks! John Hopkins & Noniko Honiuchs, Chester (U.K)

Interessante tentoonstelling. Een stukje herinnering voor ons. (3 dochters van Piet Veldheer)

Very nice museum and great people. Thank you for the tour and the passion you show for this beautiful game. Tudor and Dinca, Romania & Canada

De bekende Duitse IM Hans-Joachim ("Hajo") Hecht bezocht in juni het MEC.

Mooie foto's en geschiedenis. Zeer interessante workshop gevolgd van Anne Marie Benschop. Heel veel van opgestoken. Robert Bloem

Superieur! Je kan hier van alles doen wat met schaken te maken heeft. Anneke, 10 jaar

Really fantastic place! We loved the visit and to know the history of chess in the Netherlands and the World. Thank you for being so nice and warm. Carla Brauw and Alexandre. Greetings from Portugal.

Timo vond het leuk om tegen een meisje uit Singapore te schaken. Timo 7 jaar

Bedankt voor de gastvrijheid en de leerzame rondleiding! Onze leerlingen willen nu – net als

Euwe – treinkaartjes verzamelen om later een goede schaker te worden.... Jeugdopleiding SEC van de KGSRL uit Gent

Op zoek naar een schaakboek voor mijn kleinkind wachtte mij een bijzondere verrassing: geen moeite was de medewerkers van het Max Euwe Centrum te veel om mij wegwijs te maken in de mogelijkheden om kinderen tegenwoordig schaken te leren. Zoveel mogelijkheden, dat het duizelde. Het was een leerzame ochtend (en middag!). Ik kom zeker nog eens terug. Nogmaals bedankt voor de service! Met vriendelijke groet, Jan Wielaard, Amsterdam

Een onverwachte parel verscholen in een oude gevangenis. Prachtige verhalen, veel nieuws gehoord. Zeer illustratief. Dank voor de leuke rondleiding! Frits & Marjolijn

Thank you very much for the great exhibition! Very rare pictures and film, other historical materials. Absolutely fascinated! With great respect, Fide Master Sibriaer Aleksandr, Russia, Khanty – Mansiysk.

Vielen Dank für die sehr interessante Führung! Und werden das Museum weiter emphelen und wurden sehr gerne wider kommen! (....) Duitsland

Absolutely fantastic tour. Thank you for the history! Will certainly rate this advisor and tell everyone I know! Oliver, United Kingdom

Prof. Dr. Euwe zou enorm enthousiast geweest zijn met dit fantastische centrum. Helemaal in de filosofie van zijn geest! Raymond van Halst

Thank you very much for the tour and the hospitality. I shall recommend this to all friends visiting Amsterdam, who would like to learn more about our great game. FM Tim Woodward (England)

Met meer dan 10 kinderen een hele leuke middag gehad: een quiz, spelletjes, oefeningen. Hartstikke leuk, tot een volgende keer! Sem de Jongh

I just realized that I did not know anything about Max Euwe. Great collection, nice atmosphere! Demre Kerigan

Nice chess day here! Thank you for the great experience, really I like it. It is fantastic that people go on with chess like you. Mucho gusto, Oscar Diaz Vera Iron (Spain)

Beautiful Centre! We wish we have the same in Paris. Thank you for the warm atmosphere, we enjoyed the visit. Emmanuel Neiman (Paris)

Voor het eerst in het Max Euwe centrum. Veel informatie verkrijgbaar!! Goed idee om dit in Nederland te hebben. Groeten uit het Meppelse, Wiecher Horzelenberg

NIEUWSBRIEF EXTRA

Ook nu zullen we weer een '*Nieuwsbrief extra*' publiceren. Hierin staan aanvullingen, foto's en artikelen die niet meer in onze gedrukte Nieuwsbrief geplaatst konden worden.

Nieuwsbrief 83 extra zal snel na het uitkomen van de papieren Nieuwsbrief op onze website (www.maxeuwe.nl) te lezen zijn.

20E PLEINFESTIVAL IN BEELD

Messi-Stellwagen 0-1.

Manuel Bosboom is actie.

Simultaan op een groot spel was nieuw dit jaar.

Loek van Wely in gesprek met wethouder Eric van den Burg.

Onze columnist, Karel van Delft, wist fraai remise te spelen tegen Loek van Wely.

Tyro Bekedam en Milan Varnica: schaken met een ijsje.

SPEELT U IN DE VRIENDENLOTERIJ?

Talloze Nederlanders spelen mee in de Vriendenloterij, maar weinig deelnemers weten dat ze een goed doel kunnen ondersteunen. Het MEC is één van de goede doelen die u kunt ondersteunen. Dus als u een lot heeft bij de Vriendenloterij, vragen wij u het volgende te doen, het kost slechts een minuut!

1. Bel **0900 300 1400**
2. Geef door dat u voor de stichting **Max Euwe Centrum** wilt spelen
3. U heeft het MEC geholpen!

Een kleine moeite, die het MEC per deelnemer tientallen euro's per jaar op kan leveren. Uiteraard zouden wij het op prijs stellen als u ook familie, vrienden, collega's, clubgenoten of buren weet te enthousiasmeren om te bellen.

Winnen is nóg veel leuker als je het kan delen.

MEC-KALENDER

De komende maanden staan de volgende activiteiten op het programma:

Zaterdag 5 oktober	**Eerste zaterdag van de maand:** MEC geopend
Woensdag 9 oktober	**Training** van grootmeester **Dimitri Reinderman**
Zondag 13 oktober	**Start MEC-trainingen** (elo 1300–1500 en elo 1500–1700)
Zaterdag 2 november	**Eerste zaterdag van de maand:** MEC geopend
Zaterdag 9 november	De halfjaarlijkse **boekenbeurs** van 11.00–14.00 uur
Woensdag 13 november	**Training** van grootmeester **John van der Wiel**
Zaterdag 16 november	Opening **expositie** over **Euwe** in Ströbeck (Duitsland)
Vrijdag 29 november	**Euweborrel** (alleen voor genodigden)
Woensdag 4 december	**Training** van grootmeester **Erwin L'Ami**
Zaterdag 7 december	**Eerste zaterdag van de maand:** MEC geopend
Zondag 15 december	**Workshop** van **Cor van Wijgerden**

rekening 5401670 t.n.v. Stichting
Max Euwe Centrum te Amsterdam
IBAN-nummer: NL91 INGB 0005 4016 70